

การศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นการจัดการขยะ ของประชาชนในพื้นที่เกาะลิบง จังหวัดตรัง

The study on behavior and opinion toward the community garbage management in Koh Libong village, Trang province

กนกรัตน์ นาวีการ^{1*} พรทิพย์ นกนแนน¹ สุวิทย์ จิตรภักดี¹ และอนันต์ ปัญญาศิริ¹
Kanokrat Naveekarn^{1*} Porntip Naknan¹ Suwit Jitpakdee¹ and Anan Panyasiri¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความตระหนัก พฤติกรรม และความคิดเห็นในการจัดการขยะของประชาชน รวมทั้งศึกษาสภาพและรูปแบบการจัดการขยะชุมชนในพื้นที่เกาะลิบง จังหวัดตรัง การศึกษาได้สุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ครัวเรือน วิเคราะห์และประมวลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด – ค่าสูงสุด และค่าร้อยละ ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูงร้อยละ 81.00 มีเจตคติ และความตระหนักอยู่ในระดับสูงร้อยละ 72.00 มีพฤติกรรมในการคัดแยกขยะก่อนทิ้งร้อยละ 62.00 โดยแยกเป็นขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอินทรีย์ ซึ่งส่วนใหญ่กำจัดขยะโดย ขยะทั่วไปนำไปเผาร้อยละ 37.75 ขยะรีไซเคิลนำไปทิ้งร้อยละ 35.10 ขยะอินทรีย์นำไปทิ้งร้อยละ 42.75 และขยะอันตรายส่วนใหญ่มีน้อยจึงกำจัดด้วยวิธีการฝังกลบ ส่วนความคิดเห็นในเรื่องการจัดการปัญหาขยะอย่างยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ทุกคนในชุมชนควรร่วมมือในการแก้ปัญหา เช่น ทิ้งขยะลงถัง ลดการใช้ถุงพลาสติก และคัดแยกขยะก่อนทิ้ง อีกทั้งควรจัดตั้งกลุ่มในการจัดการขยะ เช่น โรงปุ๋ยหมักขยะอินทรีย์ สำหรับความต้องการให้หน่วยงานท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการจัดการขยะของชุมชนนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าหน่วยงานท้องถิ่นควรมีการจัดการอบรมให้ความรู้ สนับสนุนโครงการต่างๆ เช่น โรงปุ๋ยหมักขยะอินทรีย์ จัดตั้งธนาคารขยะ จัดวางถังขยะให้เพียงพอ และกำจัดขยะอย่างถูกวิธี ส่วนศึกษาสภาพและรูปแบบการจัดการขยะชุมชน พบว่า ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการขยะชุมชนได้ โดยสามารถให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะในครัวเรือนร้อยละ 86.50 ซึ่งสามารถคัดแยกเป็น 3 ประเภท

¹ สาขาสิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง 179 ม.3 ต.ไม้ฝาด อ.สิเกา จ.ตรัง 92150

¹ Program in Environment, Faculty of Science and Fishery Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Sikao, Trang 92150, Thailand.

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Corresponding author, e-mail): koy_worwae@hotmail.com

คือ ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล และขยะทั่วไป รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังให้ความร่วมมือในการจัดตั้งธนาคารขยะและโรงปุ๋ยหมักขยะอินทรีย์ร้อยละ 78.00 และ 83.50 ตามลำดับ

คำสำคัญ : พฤติกรรมการจัดการขยะ, ขยะมูลฝอย

ABSTRACT

The purpose of this research was to investigate the understanding, attitude, awareness, behavior, people's opinions and including capability and model toward the community garbage management in Koh Libong village, Trang province. This study use descriptive research method to collect data from 200 households using questionnaires and interviewing format as a tool. Data was analyzed in terms of arithmetic mean, max – min value and percentage.

The results revealed that mostly samples had understood about community garbage management and its awareness was about 81.00 % and 72.00 %, respectively. The behavior of separating garbage prior to disposal was about 62.00 %, classified as general waste which disposed by burning (37.75%), recycle waste were sold (35.10%) and organic waste were sold (42.75%) whereas hazardous waste were barely found which disposed by burning. Furthermore, most people's opinions of sustainable garbage management revealed that everyone should be participate for solving the problem such as putting garbage in the bins, reducing the plastic bags and separating garbage prior to disposal and including organized garbage management group such as organic waste fertilizer building. In addition, the community authority should be central role on garbage management. The role included training, consciousness-raising for waste classifying and garbage management, supporting to build garbage bank and organic waste fertilizer building and to employ competent authorities. Capability and model of community garbage management were found that community could be potentially garbage management which corporate for classifying garbage in their households (86.50%). They could classify garbage into 3 types which is general waste, recycle waste and organic waste. Furthermore they will corporate to build garbage bank and organic waste fertilizer building as 78.00% and 83.50% respectively.

Key word : garbage management behavior, garbage

คำนำ

ในปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญปัญหาหนึ่งของประเทศไทย คือ ปัญหาจากขยะมูลฝอย ซึ่งกำลังทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะชุมชนขนาดใหญ่ เขตเทศบาล เมือง

ท่องเที่ยว เมืองธุรกิจการค้า เมืองอุตสาหกรรม และเมืองหลวงของประเทศ อันเนื่องมาจากเมืองเหล่านี้มีจำนวนประชากรอาศัยกันอย่างหนาแน่น และมีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ตลอดจนความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ดังนั้นเศษเหลือใช้จากกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นขยะ ย่อมมีมากขึ้นด้วย จนเป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข อย่างเร่งด่วน ในปี พ.ศ. 2548 มีปริมาณขยะชุมชน ประมาณ 14.3 ล้านตันต่อปี หรือ 39,221 ตันต่อวัน โดยร้อยละ 24 เป็นขยะที่เกิดขึ้นในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ร้อยละ 31 ในเขต เทศบาลและเมืองพัทยา ที่เหลือร้อยละ 45 อยู่นอก เขตเทศบาล (สำนักงานจัดการกากของเสียและ สารอันตราย, 2552) นอกจากนี้ปัญหามาจากขยะยัง ก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกหลายประการ ทั้งปัญหาน้ำเน่าเสีย เกิดกลิ่นเหม็น เป็นแหล่งอาหารของ สัตว์พาหะนำโรค เช่น หนู แมลงวัน แมลงต่างๆ เป็นต้น

เนื่องจากปริมาณขยะมูลฝอยที่มีแนวโน้ม เพิ่มขึ้น ประกอบกับการให้บริการเก็บขน และการกำจัดขยะยังไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สามารถ ดำเนินการได้อย่างทั่วถึง และขาดการคัดแยกขยะ ที่ถูกต้องซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนที่จะนำไปสู่การกำจัด อย่างถูกหลักวิธีต่อไป โดยเฉพาะองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม (2548) ได้รายงานว่ ในปี พ.ศ. 2546 ขยะชุมชนที่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ ใหม่มีประมาณ 5.2 ล้านตัน ซึ่งในจำนวนนี้มีเพียง 2.8 ล้านตัน หรือร้อยละ 19 ของปริมาณขยะ ชุมชนทั้งหมดที่ถูกนำกลับมาใช้ใหม่จริง และ สมไทย (2544) สำรวจองค์ประกอบของขยะใน ประเทศไทยพบว่า ร้อยละ 50 สามารถนำกลับมา ใช้ใหม่ได้ ร้อยละ 20 เป็นขยะเศษอาหาร เศษผัก ผลไม้ ฯลฯ สามารถกำจัดโดยนำไปทำปุ๋ย ส่วน ร้อยละ 30 เป็นขยะที่ไม่มีมูลค่าที่ต้องกำจัด

หมู่บ้านเกาะลิบง ตำบลเกาะลิบง อำเภอ กันตัง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของ จังหวัดตรัง ปัจจุบันกำลังประสบปัญหากับปริมาณ

ขยะที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและการจัดการ ขยะที่ไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล เนื่องมาจาก ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ผู้ประกอบการร้านอาหาร ร้านค้า รีสอร์ท และนักท่องเที่ยว เป็น ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาความสกปรก เกิด กลิ่นเหม็น มลพิษทางอากาศ ดิน น้ำ และมลพิษ ทางทัศนียภาพ ซึ่งในอนาคตอาจก่อให้เกิดปัญหา การทำลายทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้ คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหา ขยะที่เกิดขึ้น ควรทำการศึกษา ความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความตระหนัก พฤติกรรมและความ คิดเห็นในการจัดการขยะของประชาชน รวมทั้ง ศักยภาพและรูปแบบการจัดการขยะชุมชน เกี่ยว กับการจัดการขยะของประชาชนในเกาะลิบง เพื่อ เป็นแนวทางในการบริหารจัดการปัญหาขยะได้ ต่อไปในอนาคต การทดลองครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความตระหนัก พฤติกรรม ความคิดเห็น ของประชาชนในพื้นที่ เกาะลิบง จังหวัดตรัง รวมทั้งศึกษาศักยภาพและ รูปแบบในการจัดการขยะของประชาชนในพื้นที่ เกาะลิบง จังหวัดตรัง

อุปกรณ์และวิธีการ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสัมภาษณ์ระดับครัวเรือน เรื่องพฤติกรรม และความคิดเห็นการจัดการขยะของประชาชนใน พื้นที่เกาะลิบง จังหวัดตรัง

2. วิธีการในการศึกษา

2.1 ออกแบบแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษา พฤติกรรมและความคิดเห็นการจัดการขยะของ ประชาชนชุมชนเกาะลิบง จังหวัดตรัง โดยแบ่ง แบบสัมภาษณ์ออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 2 การเข้าร่วมกิจกรรมและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในพื้นที่

ตอนที่ 3 พฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชน

ตอนที่ 4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะ

ตอนที่ 5 เจตคติและความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการขยะ

ตอนที่ 6 สัถยภาพและรูปแบบการจัดการขยะชุมชน

ตอนที่ 7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

2.2 นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจในด้านความตรงของเนื้อหา โครงสร้างและวัตถุประสงค์ ค่าความเป็นปรนัย

2.3 ทดลองใช้เบื้องต้นกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกาะลิบง ตำบลเกาะลิบง จังหวัดตรัง จำนวน 5 ครัวเรือน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โครงสร้างและวัตถุประสงค์ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์

2.4 ทำการปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 1

2.5 ทดลองใช้ครั้งที่ 2 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกาะลิบง ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 20 ครัวเรือน

2.6 ทำการปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 2

2.7 นำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ครัวเรือน จำนวนกลุ่มตัวอย่างได้จากการใช้ตารางของ Darwin Hendel (มนัส, 2544) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

2.8 รวบรวมข้อมูลและประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด – ค่าสูงสุด และค่าร้อยละ

2.9 สรุปข้อมูลและวิจารณ์ผล

ผลการทดลอง

ผลการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นการจัดการขยะของประชาชนในพื้นที่เกาะลิบง สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเป็นครัวเรือนร้อยละ 89.00 นอกนั้นมีลักษณะเป็นสถานประกอบการ (ร้อยละ 11.00) โดยจะเป็นลักษณะของร้านค้าขายของชำ/ร้านอาหารตามสั่ง ซึ่งส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 4 – 5 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 64.50 มีอายุเฉลี่ย 38.45 ปี สถานภาพในครัวเรือนเป็นหัวหน้าครัวเรือนร้อยละ 43.00 นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 99.00 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 58.00 มีภูมิลำเนาอยู่ในเกาะลิบงร้อยละ 76.50 ประกอบเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 55.50 รายได้เฉลี่ยรวมทั้งครัวเรือน 8,094.15 บาทต่อเดือน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 59.4 มีรายได้พอใช้แต่ไม่เหลือเก็บ

2. การเข้าร่วมกิจกรรมและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในพื้นที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 62.50 ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำประชาคม/รับฟังความคิดเห็น ซึ่งผู้ที่เข้าร่วมจะไปเข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้งร้อยละ 72.90 สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะนั้น มีทั้งการรณรงค์การคัดแยกขยะ (ร้อยละ

65.00) และการร่วมกันเก็บขยะบริเวณชุมชน/ชายหาด (ร้อยละ 50.40) ซึ่งมีความถี่ในการจัดกิจกรรมที่ไม่แน่นอน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 82.50 เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ ในลักษณะของการเข้าร่วมกิจกรรม แต่ไม่ได้เป็นสมาชิก (ร้อยละ 66.40)

สำหรับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 75.50 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารการณรงค์เรื่องการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ส่วนผู้ที่เคยได้รับข้อมูลจะได้รับข้อมูลผ่านทางสื่อโทรทัศน์ การฝึกอบรม และวิทยุ ร้อยละ 48.30, 43.70 และ 21.90 ตามลำดับ ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 53.60 มีความไม่แน่นอน ส่วนการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติตามนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 60.30 นำไปปฏิบัติตามบางครั้ง สำหรับความต้องการที่จะให้มีการถ่ายทอดความรู้เรื่องการคัดแยกขยะ กลุ่มตัวอย่างอยากให้มีการถ่ายทอดผ่านการอบรมมากที่สุด (ร้อยละ 60.00) รองลงมาคือสื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุ ตามลำดับ (ร้อยละ 17.50 และ 15.00 ตามลำดับ)

3. พฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 90.0 มีถังขยะ/ภาชนะรองรับตั้งอยู่ภายในบริเวณบ้าน โดยจะตั้งอยู่บริเวณรอบๆ บ้าน ได้แก่ หน้าบ้านหรือหลังบ้านมากที่สุด (ร้อยละ 87.8) รองลงมาจะตั้งอยู่บริเวณภายในบ้านร้อยละ 22.8 โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 44.4) จะมีจำนวนถังขยะ/ภาชนะรองรับขยะภายในครัวเรือน 2 ใบ/ครัวเรือน ถึงขยะที่ใช้ในครัวเรือนร้อยละ 77.8 เป็นถังพลาสติก สำหรับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวันของครัวเรือนส่วนใหญ่ มีปริมาณขยะโดยประมาณต่ำกว่า 1 กิโลกรัม ร้อยละ 54.0 รองลงมา มีปริมาณขยะประมาณ 1-3 กิโลกรัม (ร้อยละ 37.0)

เมื่อสอบถามถึงประเภทของขยะที่เกิดขึ้นภายในครัวเรือนพบว่า มีทั้งขยะอินทรีย์ (ร้อยละ 79.5) ขยะรีไซเคิล (ร้อยละ 60.5.4) ขยะทั่วไป (ร้อยละ 71.5) และขยะอันตราย (ร้อยละ 12.5) โดยพบว่าขยะที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ ขยะทั่วไป ร้อยละ 74.5 ซึ่งกิจกรรมในบ้านที่ก่อให้เกิดขยะมากที่สุดคือ การใช้ของใช้ในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 57.0) และการปรุงอาหารและรับประทานอาหาร (ร้อยละ 35.5)

อย่างไรก็ตามเมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างเรื่องการคัดแยกขยะว่ามีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งหรือไม่ ประชาชนร้อยละ 62.0 มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง โดยส่วนใหญ่จะแยกเป็นขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอินทรีย์ สำหรับวิธีการกำจัดขยะส่วนใหญ่แต่ละประเภทแสดงดังตารางที่ 1

4. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจระดับต่ำร้อยละ 1.50 ระดับปานกลางร้อยละ 17.50 และระดับสูงร้อยละ 81.00 (ระดับต่ำ มีคะแนน 0 – 1 คะแนน ระดับปานกลาง มีคะแนน 2 – 3 และระดับสูง มีคะแนน 4 – 5)

5. เจตคติและความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการขยะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี เจตคติและความตระหนักระดับต่ำร้อยละ 2.00 ระดับปานกลางร้อยละ 26.00 และระดับสูงร้อยละ 72.00 (ระดับต่ำ มีคะแนน 0 – 1 คะแนน ระดับปานกลาง มีคะแนน 2 – 3 และระดับสูง มีคะแนน 4 – 5)

6. ศักยภาพและรูปแบบการจัดการขยะชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 86.50 สามารถคัดแยกขยะในครัวเรือนได้ โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถคัดแยกขยะได้ส่วนใหญ่ร้อยละ 52.60 สามารถแยกขยะออกเป็น 3 ประเภท คือ ขยะอินทรีย์ ขยะ รีไซเคิล และขยะทั่วไป รองลง

ตารางที่ 1 วิธีการกำจัดขยะแต่ละครัวเรือน

ประเภทขยะ	วิธีการกำจัดขยะ	ร้อยละ
1. เศษอาหาร	ทิ้ง	51.5
2. ใบไม้/กิ่งไม้	เผา	55.0
3. เศษกระดาษ/หนังสือเก่า	เผา	37.5
4. ขวดพลาสติก	ทิ้ง	35.0
5. ขวดแก้ว	ทิ้ง	39.5
6. ภาชนะพลาสติก	ทิ้ง	41.0
7. เศษโลหะ	ขาย	42.5
8. ถูพลาสติก	เผา	41.0
9. โฟม	เผา	34.5
10. ถ่านไฟฉาย	ไม่มีขยะ	52.5
11. หลอดไฟ	ไม่มีขยะ	51.0
12. กระป๋องสเปรย์ต่างๆ	ไม่มีขยะ	52.0

มาสามารถแยกขยะได้เป็น 2 ประเภท คือ ขยะรีไซเคิลและขยะทั่วไป

สำหรับความสามารถของกลุ่มตัวอย่างในการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งธนาคารขยะและโรงปุ๋ยหมักขยะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถรวมกลุ่มกันจัดตั้งธนาคารขยะและโรงปุ๋ยหมักขยะอินทรีย์ได้ร้อยละ 78.00 และ 83.50 ตามลำดับ อีกทั้งเมื่อมีหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามาช่วยจัดการขยะเพื่อลดปัญหาขยะนั้น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 99.00 จะให้ความร่วมมือและสนับสนุนอย่างเต็มที่

7. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ พบว่า

7.1 แนวทางในการจัดการปัญหาขยะอย่างยั่งยืน

- ทุกคนในชุมชนต้องให้ความร่วมมือ เช่น ช่วยกันทิ้งขยะให้ถูกที่ เก็บกวาดขยะให้สะอาด ลดการใช้ถุงพลาสติก และช่วยกันคัดแยกขยะก่อนทิ้ง เป็นต้น

- ปลุกจิตสำนึกและรณรงค์ให้กับทุกคนในชุมชน

- ต้องมีถังขยะรองรับขยะให้เพียงพอ กับความต้องการ และกระจายให้ทั่วทุกบ้าน

- รวมกลุ่มในชุมชนเพื่อช่วยจัดการปัญหาขยะ

- จัดตั้งโรงปุ๋ยหมักจากขยะอินทรีย์

7.2 แนวทาง/บทบาทในการบริหารจัดการปัญหาขยะของหน่วยงานท้องถิ่น

- จัดให้ชาวบ้านได้รับการอบรมให้ความรู้ในการคัดแยกขยะ

- รณรงค์และประชาสัมพันธ์เรื่องการทิ้งขยะให้ลงถัง และการคัดแยกขยะเป็นประจำ

- จัดตั้งธนาคารขยะและโรงปุ๋ยหมักขยะอินทรีย์

- มีรถเก็บขยะ และจ้างคนงานมาช่วยเก็บขยะตามจุดต่างๆ ทุกสัปดาห์

- สร้างเตาเผาขยะหรือพื้นที่ฝังกลบขยะภายในชุมชน

- จัดถังขยะให้มีทุกบ้านและเพียงพอ

- มีการรับซื้อขยะที่ขายได้

การวิจารณ์ผล

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำประชาคม/รับฟังความคิดเห็นในชุมชน แม้ว่าจะเข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้ง แต่หากมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และขอความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ประชาชนในพื้นที่ก็จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นเรื่องความต้องการที่จะให้มีการถ่ายทอดความรู้เรื่องการคัดแยกขยะนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยากให้มีการถ่ายทอดผ่านการฝึกอบรมมากที่สุด สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะที่ผ่านมาส่วนใหญ่นั้นส่วนใหญ่เป็นการณรงค์ให้มีการคัดแยกขยะผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน การอบรม และเสียงตามสาย เป็นต้น

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการณรงค์เรื่องการคัดแยกขยะก่อนที่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับข้อมูลผ่านทางสื่อโทรทัศน์มากที่สุด และมีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลที่ไม่แน่นอน เนื่องจากปัจจุบันสื่อโทรทัศน์จัดเป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้มากและง่ายที่สุด แต่เวลาในการถ่ายทอดความรู้กับเวลาว่างของประชาชนในการรับสื่อนี้อาจไม่ตรงกัน ทำให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารการณรงค์เรื่องการคัดแยกขยะไม่แน่นอน ส่วนการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติตามนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นำไปปฏิบัติตามบางครั้ง เนื่องจากขยะที่คัดแยกแล้วนั้น ยังขาดแหล่งรองรับเพื่อนำขยะไปขายต่อหรือใช้ประโยชน์ต่อไป ทำให้ประชาชนไม่ได้ทำการคัดแยกขยะอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อีกทั้งถึงขยะที่มีอยู่ภายในชุมชน มีไม่เพียงพอกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้น และไม่เอื้ออำนวยต่อการคัดแยกขยะอีกด้วย

สำหรับพฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีถึงขยะ/

ภาชนะรองรับตั้งอยู่ภายในบริเวณบ้าน โดยจะตั้งอยู่บริเวณรอบๆ บ้าน ได้แก่ หน้าบ้านหรือหลังบ้านมากที่สุด และมีจำนวนถึงขยะ/ภาชนะรองรับขยะเฉลี่ยภายในครัวเรือน 2 ใบ/ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นถังพลาสติกขนาดเล็กที่ประชาชนจัดหา มาวางไว้เอง ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นโดยเฉลี่ยในแต่ละวันของครัวเรือนต่ำกว่า 1 กิโลกรัม เมื่อนำมาคิดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นสูงสุดเฉลี่ยประมาณ 0.6-0.20 กิโลกรัม/คน/วัน (จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 4-5 คน) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 15 (2550) ที่กล่าวว่า ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเกิดขยะเฉลี่ยประมาณ 0.9 กิโลกรัม/คน/วัน

ประเภทของขยะที่เกิดขึ้นภายในครัวเรือนพบว่า ขยะที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ ขยะทั่วไป รองลงมาคือขยะอินทรีย์ และขยะรีไซเคิลตามลำดับ ซึ่งกิจกรรมในบ้านที่ก่อให้เกิดขยะมากที่สุดคือ การใช้ของใช้ในชีวิตประจำวัน รองลงมา คือ การปรุงอาหารและรับประทานอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ และคณะ (2552) ในการศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นการจัดการขยะของประชาชนในพื้นที่เกาะมุกด์ จังหวัดตรัง พบว่า กิจกรรมในบ้านที่ก่อให้เกิดขยะมากที่สุดคือ การใช้ของใช้ในชีวิตประจำวัน รองลงมา คือ การปรุงอาหารและรับประทานอาหารเช่นเดียวกัน

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความตระหนักรู้ในระดับสูง และส่วนใหญ่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง โดยแยกเป็นขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอินทรีย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา (2535) ที่กล่าวว่า ขยะในครัวเรือนจำแนกเป็น ขยะเศษอาหาร ขยะพลาสติก โฟม และขยะขวดแก้ว กระจัง สำหรับ

ขยะที่ได้ทำการคัดแยกนั้น บางส่วนยังไม่สามารถกำจัดขยะอย่างถูกวิธี เช่น การนำขยะอินทรีย์ไปเผา ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ เช่น เลี้ยงสัตว์ หรือทำปุ๋ยหมัก และการนำเศษกระดาษ หนังสือเก่า ขวดพลาสติก ขวดแก้ว รวมทั้งภาชนะพลาสติก ไปทิ้งร่วมกับขยะอื่นๆ ซึ่งเป็นขยะรีไซเคิลที่สามารถนำไปขายเพื่อเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่างจะให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะในครัวเรือนออกเป็น 3 ประเภท คือ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอินทรีย์ รวมทั้งให้ความร่วมมือในการรวมกลุ่มจัดตั้งธนาคารขยะและโรงปุ๋ยหมักขยะอินทรีย์ อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างอยากให้หน่วยงานท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในเรื่องนี้ ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ ปลูกจิตสำนึกให้การสนับสนุนโครงการต่างๆ ทั้งในด้านงบประมาณและบุคลากรหลักอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ ขอขอบคุณทางสำนักงานจังหวัดตรังที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัย ตามโครงการบูรณาการกำจัดขยะแบบครบวงจรเพื่อการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำจากชุมชน/แหล่งท่องเที่ยว

ขอขอบคุณกำนันตำบลเกาะลิบง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 และหมู่ 4 ที่ให้การสนับสนุนตลอดการดำเนินการวิจัย รวมทั้งประชาชนในหมู่ 1 และหมู่ 4 ตำบลเกาะลิบง ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง ที่ให้โอกาสและสนับสนุนในการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
2548. รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2547. บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), กรุงเทพฯ.
- จินตนา ศรีนุกูล. 2535. พฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชนในพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรทิพย์ หนักแน่น กนกรัตน์ นาวิการ และ อนันต์ ปัญญาศิริ. 2552. การศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นการจัดการขยะของประชาชนในพื้นที่เกาะมุกด์ จังหวัดตรัง. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย 1 (1): 70-76.
- มนัส สุวรรณ. 2544. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. โอ.เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์, กรุงเทพฯ.
- สมไทย วงศ์เจริญ. 2544. การคัดแยกขยะรีไซเคิล. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานจัดการกากของเสียและสารอันตราย. 2552. การจัดการขยะกากของเสียอันตรายจากชุมชนในกรุงเทพมหานคร [27 เมษายน 2522] แหล่งที่มา: <http://www.pcd.go.th>
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 15. 2550. สถิติปริมาณขยะมูลฝอยจังหวัดตรัง. [18 มิถุนายน 2550], แหล่งที่มา : <http://www.reo15.net/trang.aspx>